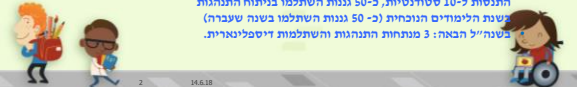

רקע: האבולוציה של ניתוח התנהגות בגנים בהרצליה

- תכנית מסיע מיועדת לטיפול בילדי גן המדגימים קשיי התנהגות בולטים ונמצאים בסיכון לקראת כיתה א' ולשיפור האקלים החינוכי בגן
- יוזמה משותפת של המחלקה לחינוך בגיל הרך בעירייה, הפיקוח מטעם משרד החינוך והשירות הפסיכולוגי חינוכי
- החלה למעל כמיליון לפני 4 שנים עם מנתחות התנהגות אחת, 7 ש"ש, 2 מקרים בשנה
- כיום: 2 מנתחות התנהגות, 23 ש"ש, 7-8 מקרים בשנה, סיביות התנסות ל-10 סטודנטיות, כ-50 גנות השתלמו בניתוח התנהגות בשנת הלימודים הנוכחית (כ-50 גנות השתלמו בשנה שעברה) בשנה"ל הבאה: 3 מנתחות התנהגות והשתלמות דיספלינאריות.

2 14.6.18

התנסות מעשית בסביבה חינוכית: הפעלת תכניות התנהגותיות בגני ילדים בחינוך הרגיל

ורד פסטרנק (BCBA)
רכזת, מרצה ומנחת פרקטיקום התכנית ללימודי הסמכה בניתוח התנהגות יישומי, אוני' ת"א ובית ברל
יעל פריד, נועה מלניק, שרי עמית
סטודנטיות לניתוח התנהגות יישומי, מחזור י"ב, אוני' ת"א

כנס מנת"ה, 14.6.18

14.6.18

תוצרי השתלמות הגנות

חוקי הגן בחצר

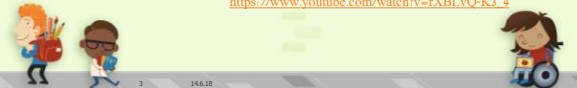
חורה על חוקי הגן בתגובת מקהלה

4

רציונל: התנסות מעשית בגני ילדים בהרצליה

- הקניית דע תיאורטי וכלים יישומיים – השתלמות בניתוח התנהגות יישומי לגנות:
  - סדרת מפגשים (5) בהנחיית מנתחות התנהגות מוסמכות (המנחה האוניברסיטאית של קבוצת הפרקטיקום ושתי מנחות נוספות)
  - מטלות יישומיות:
    - עריכת שיעור סיביות בגן
    - ניסוח ובדיקת חוקי גן
    - בניית תכנית מוטיבציה: קבוצתית עצמאית או תלות גומלין קבוצתית
- כניסה של סטודנטיות לגנים ויישום של תכניות התנהגותיות
- ליווי בשטח של המנחה האוניברסיטאית, העובדת בגנים בתכנית מסיע https://www.youtube.com/watch?v=rXBLvQ-K3_4

3 14.6.18

תלות גומלין קבוצתית – מיכל פונפונים

תלות גומלין קבוצתית - עידוד שתיית מים

תלות גומלין קבוצתית + תלות קבוצתית עצמאית

תלות גומלין קבוצתית – השלמת פאזל

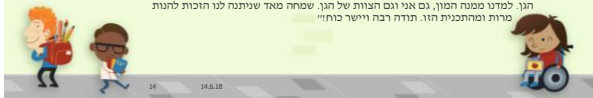

תקפות חברתית – דוגמה למידת שביעות הרצון של גננת:

שאלון עמדות שמואל על ידי גננת בסיום התכנית אשר הופעלה על ידי הסטודנטית רות נצר:

- באופן כללי, מה היתה החשיפה בנוגע ליישום תכנית ההתערבות?
"התכנית החיוניקים שיפרה מאד את אקלים הוגן, הותנה הותאמה גדולה לילדים, חלה התקדמות משמעותית אצל כל הילדים, ובפרט אצל 5 ילדים עליהם שמנו את הדגש"
- לאחר השתתפות בתכנית, אילו מן ההליכים היו לטעמך היעילים והיישומיים ביותר בקידום השינוי ההתנהגותי?
"... בתכנית השתמשנו בכרטיסיות שסייעו לילדים לזהות התנהגויות חיוביות. לאט לאט הפסקנו להשתמש בכרטיסיות והילדים ידעו לזהות את ההתנהגויות ללא הכרטיסיות"
- האם תמשיכי ליישם הליכים שחופעלו במהלך התכנית גם לאחר סיום התכנית! אם כן, אילו:
"אמשיך בחלט. חתוצאות היו חיוביות וטובות מאד ומחירות, נחנינו מאד לפעול בתכנית..."
- מכל חופשי: "ירוצה לחודות מאד ליות הסטודנטית לניתוח התנהגות, אשר בזכותה שונה לטובה אקלים הוגן. למדנו מפנה המון, גם אני וגם הצוות של הוגן. שמחה מאד שניתנה לנו הזכות לתת מרות ומתחבנית חוז. תודה רבה ויישר כוח!"

נתונים כלליים – התנסות מעשית תשע"ח:

- כניסה ל-14 גני עירייה (נובמבר 3-6)
- ותק של הגננות: מ-0 עד 25 שנה
- 10 סטודנטיות (קבוצת פרקטיקום)
- 4 תכניות אישיות ו-12 תכניות מערכתיות "כלל גניות"
- 4 סטודנטיות ליוו במסגרת ההתנסות 2 גנים
- משכי התכניות: קצרות טווח (8 שבועות) וארוכות טווח (ליווי לאורך שנה"ס)
- בכל התכניות חושש שיפור בתפקוד הילדים ובאקלים הוגן.

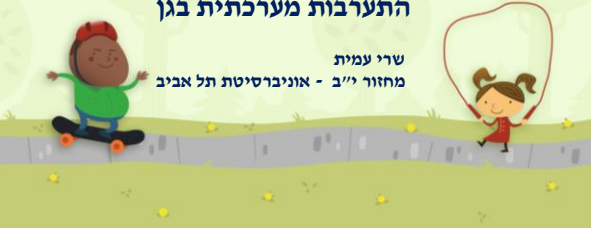
מידע כללי על הגן:

- גן חובה (נובמבר 5-6), מונה 32 ילדים, 17 בנות ו-16 בנים, ביניהם ד', ילד משולב ללא אבחון ידוע
- ר', מנהלת הוגן, בעלת ותק של 18 שנה בחינוך מתוככם 4 שנים כגננת עירייה.
- אי' סיעת קבועה, טי סיעת משלבת עבור ד', סי' סיעת משלימה בימי רביעי.

תיאור מקרה ראשון
התערבות מערכתית בגן

שרי עמית
מחזור י"ב - אוניברסיטת תל אביב

הערכה פונקציונאלית:

ממצאי ההערכה הישירה:

לחלן הנדרות אופריטיביות של קשוי ההתנהגות:

- **דיבור ללא רשות והשמעת קולות במפגש** – התפרצויות, הרמת קול ו/או צעקות ו/או התלוצצות עם עמיתים.
- **ישיבה לא נאותה במפגש** – תזוזה בכיסאות ו/או נגיעת בעמית שיושב ליד ו/או נגיעה בכיסא של עמית היושב לצד ו/או, התעסקות באיברי גוף, הנחת רגליים על הכיסא.
- **אי שמירה על הסדר** – אי סידור משחקים עם תום המשחק בהם, אי החזרת כסאות למקומם.
- **חוסר עצמאות וזחמה** – שאילת שאלות רבות אודות דברים אשר קבועים וידועים כמו – "יאיין לי עיפרון, מה לעשות! איפה יש X?"
- **הלשנות** – פניות של ילדים לנגנת כגון: "הוא לא משחק אותי", "היא לא לקחה לי", "הוא נגע בי".

1814.6.18

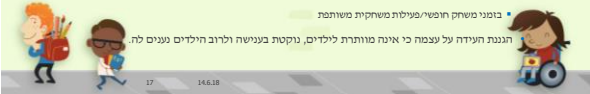
הערכה פונקציונאלית:

איסוף הנתונים כלל:

הערכה בלתי ישירה - ריאיון עם מנהלת חגן, הערכה ישירה - 3 תצפיות על ההתנהלות בגן בהקשרים שונים: מפגשים, משחק חופשי וחצר ו- 8 תצפיות כמותיות (רישום אירוע) בנות 30 דקות בזמני מפגש ומשחק בגן.

ממצאי ההערכה הבלתי ישירה:

- **קשוי ההתנהגות** - חוסר היענות לכללי חגן, התנהלות לא עצמאית, חוסר יוזמה והלשנות של ילדים על עמיתיהם.
- **מציבים בהם קיימות סבירות גבוהה להופעת קשוי ההתנהגות:**
  - במפגשים, במיוחד כאשר ר' מפגש שאלות לילדים ומשמישה שירים
  - בזמן עבודה עצמאית ליד שולחן
  - בזמני משחק חופשי/פעילות משחקית משותפת
- **הנגנת העידה על עצמה כי אינה מוותרת לילדים**, נוקטת בענישה ולרוב הילדים מגיבים לה.

1714.6.18

הערכה פונקציונאלית – סיכום השערות:

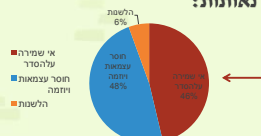
ניסיונות	התנהגות	הנאמנות	השערה לגבי המוכציה של ההתנהגות הלא נאותה
מפגש – הנגנת מפגש שאלה לילדים	ילדים מתפרצים ומדברים ללא רשות	1. הנגנת מתעלמת 2. הנגנת נותנת זכות דיבור לילד שהתפרץ 3. הנגנת מעירה לילד שהתפרץ	חיווק חובבי חברות לסירוגין- תשומת לב
מפגש	ישיבה לא נאותה- ילדים נועים מאיברי גוף, מתגנדים על הסא ומרימים רגליים	1. הנגנת מתעלמת 2. הנגנת מעירה לילדים שלא יושבים באופן נאות	1. חיווק אוטומטי 2. חיווק חובבי חברות (תשומת לב)
זמן משחק חופשי בזמן מפגשים	ילדים לא מסדרים את המשחקים ואחרים	הנגנת מעירה לילדים	חיווק שלילי – דחייה/הקלה
זמן משחק חופשי וחצר	ילדים מפגינים חוסר עצמאות ויוזמה ומנסים לנגת למורה	1. הנגנת מתייחסת לזריזות הילדים ומסייעת להם 2. הנגנת נמנע להודיע את הידל כידב לנגן	1. חיווק חובבי חברות – תשומת לב 20

14.6.18

התפלגות התנהגויות לא נאותות:

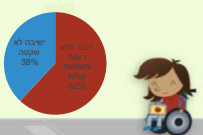
בזמן משחק חופשי

אי שמירה על הסדר
חוסר עצמאות
זחמה
הלשנות

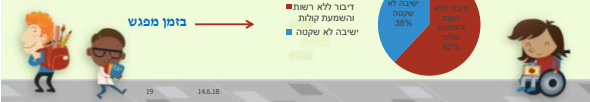
48%
36%
16%

בזמן מפגש

דיבור ללא רשות
השמעת קולות
ישיבה לא נאותה

36%
36%
28%

14.6.18

ספרות מחקרית:

Eldar, E., Ayvazo, S., Hirschmann, M. (2017) Descriptive analysis of the instructional control of teachers in a classroom of students with behavioral disorders. *Journal of International Special Needs Education*. Vol. 20, No. 2 : 111-117.

- השתתפו במחקר 12 תלמידים אשר נפלטו מסגורות עקב בעיות התנהגות ו-2 מורות. אלה – מורה צעירה אשר עברה **הדרכה והכשרה אודות אסטרטגיות ניתוח התנהגות** אשר כללה: מתן חיזוקים חיוביים חברתיים בשכיחות גבוהה לאחר הפגת התנהגות נאותה ויצירת קירבה נכונה עם התלמידים, תגובה באופן מידי להתנהגות של התלמידים בין אם נאותה ובין אם לא ותמך – מורה ותיקה, אשר לא קיבלה שום הכשרה של ניתוח התנהגות.
- בכל יום הוקלט שיעור באורך 40 דקות, בו כל אחת מהמורות לימדה באופן רנדומלי.
- **ממצאים:** כשאלה לימדה הופיעו 41 בעיות התנהגות בחשואה כשתמך לימדה נמדדו 117 בעיות התנהגות – **במעט פי 3!**
- **רלוונטיות:** במהלך ההתערבות הגנת קיבלה הדרכה ביישום כלים שהוכרו במאמרי. התגונים מראים כי כללים ההתנהגותיים היה האפקט המשמעותי בהפחתת בעיות משמעת כמו התפרצויות במפגש, שינוי לא שקט ואי שמירה על הסדר ובחגורת התנהגותיות אלטרנטיביות טעותות כגון: דיבור בחבטת ושמירה על הסדר והצורך.

ספרות מחקרית:

Stephenson, K. M., & Hanley, G.P., (2010) Preschoolers compliance with simple instructions: A descriptive and Experimental evaluation. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 43: 29-247.

- במחקר השתתפו 15 ילדים בעלי התפתחות תקינה בגילאי הגן.
- **התערבות בניסוי:** טרם מתן ההוראה – השגת קשב וקשר עין עם הילד. שלושה פרמטרים לאופן מתן הוראה: 1. מתן הוראה ספציפית. 2. קצרה. 3. כהצורה.
- **התערבות בתוצאות:** כאשר ילד מילא את ההוראה המורה שיבחה אותו וכאשר סירב היא התעלמה.
- **ממצאים:** כל 15 ילדים הגיבו ונענו יותר להוראות לאחר ההתערבות בחשואה לקו הבסיס.
- **רלוונטיות:** הגנית ההתערבות בגן כללה את כל מרכיבי התוכנית אשר מחקר זה מציע – מתן הוראה בצורה עולה וחיזוק חיובי חברתי להיענות. בגן זה הילדים לא נענו לנגנת באופן מידי והיא חזרה על ההוראה מספר פעמים.

מרכיבי תכנית ההתערבות הגנית:

מרכיבי תכנית ההתערבות הגנית:

- **התערבות בניסוי:** חזרה על חוקי הגן והתנהגויות מצופות: בתחילת כל מפגש בסדר היום, לפני תחילת חוג ולפני משחק בחלל הגן. הכללים יוצבו בצורה ויזואלית עם תמונות של הילדים וצוות הגן ונעלו על גבי לוח נע. לאחר מכן, הגנת תיאור לילדים את סדר היום המצופה להם.
- **אופן מתן הוראה:** הגנת וצוות הגן קיבלו הדרכה אודות אופן מתן הוראה קצרה וברורה, כהצורה ולא כשאלה והוראה ספציפית, כגון: "שם את הספר על השולחן".
- **מעברים בין פעילויות:** הדעה מוקדמת על סיום משחק חופשי בגן והכנה לפעילות הבאה נעשה באופן חבא.
- הדעת הגנת על סיום הפעילות וארגון הגן בעד כ-10 דקות (הדעה זו נעשתה בשנית כ-5 דקות לפני סיום היום), נצלו בפעום על ידי הגנת והכרה של הגנת על הפסקת הפעילות ותחילת סידור הגן, השמעת שיר קבוע במהלכו הילדים סידרו את הגן ועד לסיומו, בו הם היו ישובים בביסאות וסובכים למפגש.

הילדים בזמן התחנות

לוח התחנות לאחר התחלקות הילדים

לוח התחנות לשימוש הצוות

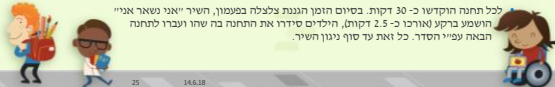
מרכיבי תכנית ההתערבות הגנית:

התערבות בסיסית:

ניהול הזמן החופשי בן על ידי מסלול תחנות קבוע מראש:

- הגן חולק ל-4 תחנות: אוכל, לימוד, משפחה + הרכבה, יצירה + משחק שולחן. הוכנו מראש 4 לוחות, בארבע צבעים קבועים אשר ייצגו את התחנות השונות.
- הוכן לוח תחנות לשימוש הצוות בו הוגדרו כתבה אילו תחנות היא רוצה לשבוע הקרוב.
- בכל תחנה השתתפו 8 ילדים – כל ילד ניגש לפי תורו (בכל יום נעשה על ידי סדר אחר) ובחר את התחנה בה הוא רוצה להתחיל את יומו.
- בכל יום בזמן מפגש הבוקר הוגדרו הציגה לילדים מה ייעשה בכל תחנה, לדוגמה, איזו יצירה יעשו וכיצד יעשו אותה ואיזה דף לימוד מוכנה להם.

לכל תחנה הוקדשו כ-30 דקות. בסיום הזמן הוגדרו עלצלה במעמון, השיר "יאני משאר אני" והושמע ברקע (אורכו כ-2.5 דקות), הילדים סידרו את התחנה בה שבו ועברו לתחנה הבאה עפ"י הסדר. כל זאת עד סוף ניגון השיר.

מרכיבי תכנית ההתערבות הגנית:

התערבות בתוצאות:

- חיזוק משמעותי ועידוד התנהגויות נאותות (שמירה על כללי הגן) על ידי:
- חיזוק מיסולי ספציפי, כדוגמת: "כל הכבוד לאויל, הוא שומר על מרחב אישי ומדבר רק בהצבעה".
- חיזוק לילדים אשר מראים השגדות, כדוגמת – "כל הכבוד דני, אני רואה שקשה לך לשבת אבל משתדל לשבת באופן שקט ונאות".
- התעלמות מהתנהגויות לא נאותות (לא אלימות) - **הכחדה:** ילד אשר התפרץ במפגש זכה להתעלמות מצד הוגנת ובו בזמן הוגנת מנחה לילד אחר ושיבחה אותו על כך שמצביע יפה.
- התעלמות של הוגנת מפניות חוזרות ונשנות אודות דברים טריטוריאליים.

מרכיבי תכנית ההתערבות הגנית:

אסטרטגיות ללימוד התנהגויות חדשות נאותות:

הדגמה/מודלני:

- נעשה שימוש בהדגמה בתחילת ולאורך הדרך על מנת להדגים ולהמחיש לילדים את אופן יישום ושמיירת הכללים.
- במודלני השתתף צוות הגן, אנוכי - סטודנטית לניתוח התנהגות וגם הילדים עצמם.
- כל ילד אשר הפגין ביצוע נכון בזמן ההדגמה זכה לשבח וילד אשר הפגין ביצוע לא נכון קיבל משוב מתקן והודגמה נוספת ליישום נכון.
- במו"כ, ניתן הסבר ובצוע מודלני לילדים על סבב וסדר התחנות. לוחות התחנות נתלו על גבי הלוח הנע של כללי הגן, כך שכל ילד ידע לאן הוא אמור לגשת בתחנה הבאה וגם לרענן לעצמו את כללי הגן.

מרכיבי תכנית ההתערבות הגנית:

התערבות בתוצאות:

- מדליה עוברת – חיזוק חיובי מוחשי (DRA-DRO) :

זמן המפגש חולק בממוצע לאינטרוולים של 5 דקות (נעשה שימוש בטיימר בסיוע הסיוע) הנגנת העניקה מדליה לילד שלא חגגו התנהגות לא נאותה ושומר באופן נאות על כללי המפגש. אותו ילד זכה לשבח ספציפי והסבר קצרצר מדוע הוא זה שזכה לקבל את המדליה. את המדליה הראשונה במפגש קיבל ילד אשר קודם לכן סידר יפה את חגו והתיישב באופן נאות למפגש.

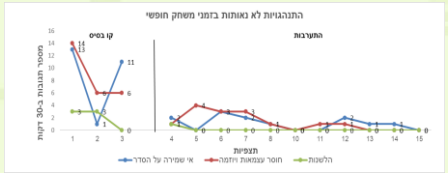
- מדליית מופת – חיזוק חיובי מוחשי (DRA) :

קבוצה אשר שמרה על כללי זמן החלל לאורך זמן התחזקת באופן חסוב והנאות ביותר זכתה באותו היום לחיבור לקבוצת המופת: כל חבריה קיבלו מדליות מופת איכותיות אשר הוכנו מראש על ידי הנגנת וזכו לחיבור איתן בטאווה מופת הביניים ועד סוף היום.

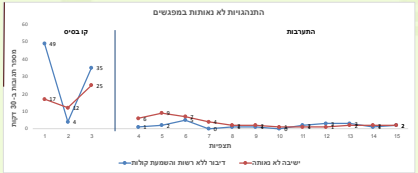
מדליית מופת

קבוצת מופת יומית

תוצאות ההתערבות:

תוצאות ההתערבות:

תקפות חברתית:

- לאחר הרשתות במוכנות, אילו מן החליטים היו לעצמך היעילים והיישומיים ביותר בקידום השינוי התנהגותי?
- הבניות הכלכליים והמקיימים לילדים על ידי חוריות ומודלני גרפול לילדים לרפמים וליושם אותם תוך שיתוף משלה ובהטא מרובת. ההדרכה כיצד ואך לתוצג ולהניב או לא לתניב לילדים בעת ביצוע התנהגויות לא טאיות, לתת חיזוקים ספציפיים מתאימים, הפעלת התחוות בזמן החלל, מתן מדליות המופת היומית ומדלית עוברת במפגש והשימוש בסיימור.
- האם המשיכי ליישם החליטים שהופעלו במהלך תכנית התערבות גם לאחר סיום התוכנית? אם כן, אילו אם לא, מדוע לא?
- בהחלט כן, מקווה מאוד שאפילו ליושם את כל החליטים היות ואני מרגיש שסאד נתרמתי מתוכנית עצמה ומשרי הסטודנטית לעיתו התנהגות שליוותה אותי בפרט.
- האם תרצי להוסיף הערות?

שרי חיוותה כנס יקר מאוד לנו במהלך הפעלת התוכנית. היא תרמה רבות רץ לילדי הגן רץ לשאות ובעיקר לי כנגנת. אני מרגיש שקיבלתי מנהיגה יקרה והיא ארגו שראו ודוסיפה לי בתחום ביתו התנהגות. אני שמחה שירא לי לפגוש אישה מקצועית כמו שרי ואני בטוחה שכל נגת שתפגוש אותה תיתרם ממנה לא פחות ממני.

3414.6.18

תוצאות אשר לא באו לידי ביטוי בתצוגה הגרפית:

- הילדים הפגנו יותר התנהגויות חבריות ולקחו אחריות אישית בזמן החלל, בזמן המשחק החופשי בבוקר ובחצר.
- הודות לתצוגה, האחיות בזמן החלל הוצלח באופן שווה ומנון בין הגנת והסיעת. בנוסף, בזמן החלל האווירה בגן הייתה שקטה ונעימה. שתיים אלה אפשרו לנגנת להתמקד באינטראקציה נכונה עם הילדים, מתן מענה לילדים מתקשים ובמנות תשומת לב וחיזוקים לילדים אשר הפגנו ביצועים טובים בתחת הלימוד בהפעלתה.
- מכיוון שתחת האוכל מנשחה בקביעות, לא היה צורך יותר "לדרוך" אחר הילדים ולעסוק בבירור מתמיד מי אכל ומי לא והסיעת התפתנה לתחת היצירה ויצרה אינטראקציות עם הילדים במקום לעסוק בתפקידה המסורתית.
- במהלך השנה נקלטו בגן 2 ילדים חדשים בזמנים שונים. בעקבות התכנית שפעלה בגן הילדים השתלבו במחירות. בנוסף, על ידי התחת המשתנות מדי יום בהרכב הילדים הם הצליחו לחזיר את חברו הגן וליצור עיסום קשרים.

3314.6.18

תיאור מקרה שני

התערבות מערכתית בגן

יעל פריד
מחזור י"ב - אוניברסיטת תל אביב

שרי חיוותה כנס יקר מאוד לנו במהלך הפעלת התוכנית. היא תרמה רבות רץ לילדי הגן רץ לשאות ובעיקר לי כנגנת. אני מרגיש שקיבלתי מנהיגה יקרה והיא ארגו שראו ודוסיפה לי בתחום ביתו התנהגות. אני שמחה שירא לי לפגוש אישה מקצועית כמו שרי ואני בטוחה שכל נגת שתפגוש אותה תיתרם ממנה לא פחות ממני.

3414.6.18

הגנת מציגה בפני קולגות תצוגה גרפית של התוצאות:

3514.6.18

9

מידע כללי על הגן:

גן חובה המונה 27 ילדים:

- 12 בנות ו-15 בנים, 8 ילדי טרום חובה ו-19 ילדי חובה (מתוכם 3 ילדי הישארות)
- צוות הגן כולל את:
- מנהלת הגן - גנת צעירה יחסית + גנת משלימה
- סייעת אם - אישה צעירה + סייעת משלימה.

כמו כן נמצאות בגן גם:

- סייעת משלבת
- סייעת רפואית
- ופעם בשבוע גנת שילוב

איסוף הנתונים לצורך בניית תכנית התערבות:

הערכה פונקציונאלית

תצפיות רישום אירועי
(19 תצפיות בנות 30-15
דקות כ"א)

- תצפיות כמותיות מדגמיות (מזיות)
- בספשים, בזמני משחק חופשי בגן ובחצר

הערכה בלתי ישירה:
ראיון עם ההגנת

- ילדים מאתגרים
- התנהגויות בעייתיות
- זמנים בהם מופיעים קשיי התנהגות
- כיצד מניב הצוות לקשיים!

הערכה ישירה:
תצפיות חופשיות
(2 ימי לימודים)

- אקולוגיה
- התנהגויות בעייתיות
- הקשרים בעייתיים
- משך מעברים
- תגובות ורוחות של הצוות
- הליכי חירוק/ענישה

הערכה פונקציונאלית:

ממצאי ההערכה הבלתי ישירה:

- הגנת הבעיה על 3 ילדים "בעייתיים" אשר הפריעו להתנהלות הגן.
- זמן מפגש הוא קשה ביותר - הילדים מתקשים לשבת במקומם לאורך כל המפגש, זזים הרבה בביטאות שלהם, משמיעים קולות, לא מקשיבים להערות שלה. התנהגויות לא טאוות אלה מקשות עליה להעביר את המפגש.
- הקשר נוסף בעייתי הוא זמן פעילות חופשית בחצר בעוצמה פחותה. לדעתה, קיב "חוסר מעשי" ילדים מתהלכים ולא מוצאים את עצמם.
- הגנת לא יכלה לצייץ הקשרים סיבתיים בהם מופיעים הקשיים, ואמרה ש"לא ניתן לצפות ולגבא התנהגות". כמו כן, לא מצאה קשר בין התנהגויות להתנהגות שלה.
- הגנת חשה שהיא היחידה מהצוות שמספקת בבעיות התנהגות וכי היא חווה קושי משמעותי ביסר ראשון ושני בגלל איש חבורה.

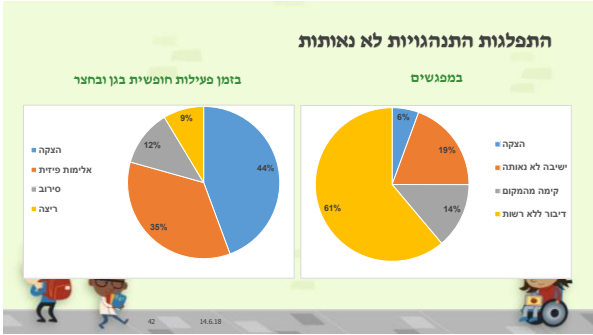
הערכה פונקציונאלית:

ממצאי ההערכה הישירה:

הלחן הנדרות אופרטיביות של קשיי ההתנהגות:

בזמן פעילות חופשית

- **אלימות פיזית** - בעיטות, מכות, דחיפות, השלכת חפצים, חבטות וכי כלפי ילדים אחרים בסביבתו.
- **הצקה** - כאשר ילד צועק על חבר (לדוגמה - עשיו תורי / זה שלי) או מפריע למשחק של ילד אחר. חטיפת צעצועים וכלי משחק, העפת חול, פירוק מבנים, הקנטות וחוסר שיתוף ילד בפעילות משחק.
- **סירוב** - כאשר אחד הילדים לא נענה להוראת הגנת או הסייעת תוך 5 שניות מסיום ההוראה למשל: לאסוף, לסדר, סירוב וכול להיות כאשר הילד אינו מגיב כלל להוראת הגנת וממשיך במעשיו, מגיב מגילול (לדוגמה- אומר לא רוצה, לא חייב או רוצה לעשות משהו אחר) או עובר למקום אחר/פעילות אחרת.

הערכה פונקציונאלית:

ממצאי ההערכה הישירה:

להלן הנדירות אופרטיביות של קשיי החתונות:

בזמן מפגש

- **דיבור ללא רשות** - כאשר אחד הילדים מדבר ללא מותן של רשות חגגת או מפעילת חוג. מדבר לעצמו או לחבריו, שר לעצמו או לחבריו, ממלמל בלחש לעצמו או לחבריו.
- **ישיבה לא נאותה** - כאשר אחד הילדים מתנועע בעדוד ישיבו על הכיסא, או מפנה את הגוף החזקה או לאחור, או יושב בצורה מרושלת לקראת שכיבה, או נשען על שולחן סמוך, או מניח רגליים על מושב הכיסא, או מתכופף ומתבונן למטה, או מתגנב עם הכיסא.
- **קריאת פזמונים** - כאשר אחד הילדים לא יושב במקומו עם הישיבו, נעמד במקום, מסתובב בחלל המפגש.
- **התקפה** - כאשר אחד הילדים עושה פרצופים למשל חוצצות לשון, או נוגע בחבר שיושב סמוך באמצעות הידיים או הרגליים.

הערכה פונקציונאלית – סיכום השערות

- **נסיבות המפורשות את קשיי ההתנהגות:**
  - היעדר הכוונה והוקים/עירפול לגבי יימה מותר ומה אסור, "מה נגמר ומה מותר"
  - מצבי דרישה:
    - חוראת של איש צוות לסדר/לאסוף
    - לשבת במפגש לאורך זמן ובצורה שקטה
  - מצבי חממה וחוסר סדר: בתור לפריט או למאכל
- **תוצאות המשפחות את קשיי ההתנהגות:**
  - סירוב: אי אכיפת חוראות הניתנות על ידי החוות – **חיזוק שלילי**
  - התפרצויות והפרעת במפגשים: התייחסות, קבלת רשות דיבור ותשומת לב של החגגת והשמייתים – **חיזוק חיובי חברתי לסירוגין**
  - הצקת/אלימות: תשומת לב רבה של החגגת ואו חשגת גישה לפעילות מחזקת – **חיזוק חיובי חברתי ומוחשי**

הערכה פונקציונאלית:

ממצאי ההערכה הישירה:

- אין חוקי נן
- סדר היום מוכר לילדים
- זמני פעילות חופשית מתנהלים ללא ארגון ואו הכוונה
- חוות ממעט להתייחס להתנהגויות **נאותות** המודגמות על ידי הילדים
- קשת התגובות להתנהגות לא נאותה:
  - התעלמות (מאפשר הסלמה של ביטויי החתונות)
  - אי אכיפה של חוראות
  - נויפה קולנית בצורת שאלה או אמירה רטרורית מלווה ברטיטה/קישור על הילדים בקול רם (ניו, מה ייתיה?)
  - איום (ימי שלא שוב יפה, לא ישתתף במסיבה?)
  - שחר/שדול (יתעורר לו לאסוף ואחר וז אתם תכז בתרין?)
  - הרחקת לבון לא מוגדר אל סביבה עשירה בגירויים או חושבה ליד איש צוות (כיששני?)
  - "שירות בירור"

5.3.18

מתמסך

הדרכת הצוות

הוספת רכיבים

תורני נן

"פירח רשות דיבור"

14.1.18

16.1.18

יישום הלכיים בזמן משחק

"צבענת מונמונים"

"נמנד בפטרייה"

הכנת מראש, הגדרת ציפיות, מתן הוראה נאותה, מתן חיזוקים, נזיפה סמכותית, התמודדות עם הלשנות, התמודדות עם סירוב, הבקת האלימות, ניהול הצוות

9.1.18

3.1.18

יישום הלכיים במפגשים

"מוליח עוברת"

ארגון וסידור הגן

שינוי משתנים אקולוגיים

עיצוב סביבת נן הפקודית

שלוש בנן כ-6 שעות בכל פעם (לרוב ביום קבוע) לצורך ליווי והנחיה של הצוות וגם עזייה בילדים ובצוות הנן. ההנחיה התבצעה בצורה פעילה במצבים טבעיים במהלך הפעילות הננית ובשיחות עם הנגנת.

46

14.6.18

ספרות מחקרית:

Groves, E. A. & Austin, J. L. (2017) An evaluation of interdependent and independent group contingencies during the good behavior game. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 50, 552-566.

החוקרים בחנו שתי וריאציות של המשחק:

1. תלות נומלן קבוצתית - כל חברי הקבוצה צריכים לזכות בנקודות למען הקבוצה כמכלול.

(+) יתרון: מעודד עבודת צוות ויוצר לחץ חברתי חיובי.

(-) חסרון: נחשב כחליק ילי מיירי יליד שמפריע, מונע בכל הקבוצות.

2. תלות קבוצתית עצמאית - כל יליד זוכה בנקודות עבור עצמו.

(+) יתרון: אין תלות בין חברי הקבוצה.

(-) חסרון: אינו מטפת יכולת תקשורת וחברות בין חברי הקבוצה.

החוקרים הראו כי אין הבדל בין שתי גרסאות המשחק בהפחתת התנהגויות לא נאותות רלוונטיות: נעשה שימוש בשני סוגי תמליות הקבוצתיות בתכנית ההתערבות.

45

14.6.18

חוקי הגן

החוקים ברידיות

החוקים ברידיות

החוקים ברידיות

החוקים ברידיות

החוקים ברידיות

החוקים ברידיות

החוקים ברידיות

החוקים ברידיות

החוקים ברידיות

החוקים ברידיות

החוקים ברידיות

החוקים ברידיות

החוקים ברידיות

החוקים ברידיות

החוקים ברידיות

46

14.6.18

פירוט מרכיבי תכנית ההתערבות:

אסטרטגיות איתונים ממונים

אסטרטגיות לשינוי נסיבות מידיות

אסטרטגיות לשינוי תנאים משמרות

1. איתון כללי התנהגות

2. איתון כללי התנהגות

3. איתון כללי התנהגות

1. איתון כללי התנהגות

2. איתון כללי התנהגות

3. איתון כללי התנהגות

47

14.6.18

12

תיאור מקרה שלישי

התערבות מערכתית בגן

נועה מליניק

מחזור י"ב - אוניברסיטת תל אביב

תקפות חברתית:

- לאחר ההשתתפות בתוכנית, אילו מן החליכים היו לסעמך היעילים והיישומיים ביותר בקידום השינוי התנהגותי?
- נורמי המוטיבציה שהכנסנו לכן כמו: מדליה, מדבקות בפטרייה, פונטונים, ארבע זכות הדיבור וחוקי הגן
- האם תמשיכי ליישם חליכים שהופעלו במהלך התכנית גם לאחר סיום התכנית?

כן, נורמי המוטיבציה וחוקי הגן.

הערכה פונקציונאלית:

ממצאי ההערכה הבלתי ישירה:

Interview

ראיון עם הנגנת
+ שיחה עם הסייעת

- קבוצת ילדים בשנה זו קשה מבכל שנה
- התחלופה של בעיות הגן מקשה על ההתנהלות הגנית ויוצר עומס רב על הנגנת.
- הבעות אינו נותן מענה לבעיות הילדים, הם מונים רק אל הנגנת.

שני קטעים שילוב:

1. חוסר סדר במהלך משחק עצמאי בגן.

2. התנהגויות לא טאוות במהלך מפגש: ישיבה לא טאוות וקיסמה מהמקום ודיבור ללא רשות.

קשיי ההתנהלות אלו באים לידי ביטוי בזמן משחק הבוקר ובמפגשים.

הומודדות עם התנהגויות לא טאוות:

- ילדים עם "עבר" של בעיות התנהגות - קודם כל חיבוק ואז מתן עזרה ליציאה מהמצב.
- ילדים "לא עבר" של בעיות התנהגות- תגובה סמכותית "כשתירע תחזור".

מידע כללי על הגן:

ילדי הגן:

הגן מונה 32 ילדים: 14 בנות ו-18 בנים.

3 דוברי רוסית,

1 דובר אנגלית,

2 דוברי שתי שפות עם קושי בעברית.

צוות הגן:

מי- הנגנת, בעלת ותק של 17 שנים.

שי- נגנת משלימה.

וי- סייעת אום זמנית.

פי- סייעת מתגברת- קבועה.

מתחילת השנה הייתה תחלופה של 7 סייעות

14

הערכה פונקציונאלית:

ממצאי ההערכה הישירה:

הלך הגדרות אופרטיביות של קשיי ההתנהגות:

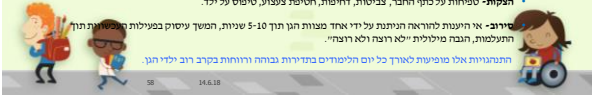
ממצאים:

- **דיבור ללא רשות** - חילופי מילים עם חבר, דיבור עצמי, שירה עצמית.
- **ישיבה לא נאותה** - ישיבה עם תווזות רבות, שמירה ליד הכיסא, ישיבה בזוגי שכיבה עם הישענות על מרפקי הידיים
- **קומה מהמקום** הליכה לשרותים ללא רשות, קומה לצורך משחק, חסותבבות חופשיות, לקוחות או שימת פריט במגירה, הליכה לעבר בקבוקי חשמית.

לאורך היום:

- **התקנות** - טפחות על כתף החבר, צביטות, דחיסות, חסימת צעצוע, טיפוס על ילד.
- **סירוב** - או התענות להוראה הניתנת על ידי אחד מצוות הגן תוך 5-10 שניות, המשך עיסוק בפעילות חסותבבות חופשיות תוך התעלמות, חבבה מילולית "לא רוצה ולא רוצה".

התנהגויות אלו מופיעות לאורך כל יום הלימודים במדידות גבוהה ורזוחות בקרב רוב ילדי הגן.

58 14.6.18

הערכה פונקציונאלית:

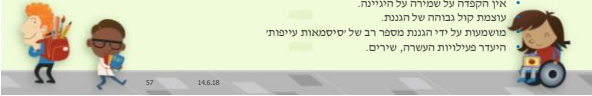
ממצאי ההערכה הישירה:

סדר היום שעלה מהריאיון שונת מסדר היום שעלה מהתצפיות:

פעילות	ראש	תצפיות
זמן חצר	1.5 שעות ביום	3-4 שעות ביום
עבודה פרטית	קום	לא קום
שולחנת יצירה	בוקר וצהריים	רק בבוקר

3 תצפיות התנהגות כללית בימים ובחשירים שונים, 5-6 שעות כל תצפית בין התאריכים 28/11/12-10/12/17

- אין סדר יום מובנה ומעבר עליו מדי בוקר
- אין חזרה על חוקי הגן
- כאשר ניתנת הוראה, אין וידוא ביצוע ו/או אכיפה
- אין הקפדה על שמירה על הגיינה.
- עוצמת קול גבוהה של הגננת.
- מושמעות על ידי הגננת מספר רב של יסימטאות נייפות
- היעדר פעילויות העשרה, סירים.

57 14.6.18

הערכה פונקציונאלית:

ממצאי ההערכה הישירה:

- תגובות הצוות להתנהגויות לא נאותות (אלו ששמים לב עליהן):
  - השינויות מעלימות עין או מגיבות במשפט ללא תוכן מעשי כמו "ידי לריב".
  - הגננת נותנת תגובה מיידית, סמכותית, תוקפנית (כוללת איומים).
  - מתבצעת הרחקה מהאזור בצורה פולשנית ולזמן לא קצוב.
- חיזוק ועידוד של התנהגויות חברתיות: משחק חברתי "למלא את הדלי" - לא בשימוש...

60 14.6.18

התפלגות התנהגויות לא נאותות

מפגש סטיוח

מפגש כיסאות

ישיבה לא נאותה
הקפה
דיבור ללא רשות
קומה מהמקום

59 14.6.18

פירוט מרכיבי תכנית ההתערבות:

התערבות בנסיבות:

מוסטר ניד במיקום בולט

תחומי אחריות של אנשי הצוות וניהול סדר יום

- מדי בוקר על הגגנת לבצע חלוקת תפקידים לאורך הפעילויות השונות ולקידע את נשות הצוות לבבי הלחיו הצמי.

הכנה מראש והגדרת ציפיות של כללי גן

- מעבר על כללי הגן בכל מפגש בוקר
- הדגמת ההתנהגויות המצופות על ידי הגגנת ועל ידי ילדי הגן.

מונח הודעה מוקדמת על מעברים בין פעילויות בגן ובחזרה ממונח חצר

- תזכורת כ-5 דקות לפני סיום הפעילות על ידי פגמון והגגרת והשמעת שיר למשך 6 דקות במהלכו יש להפסיק פעילות, לסדר את הגן למפגש ולחתיישב.

מונח הודעה בצורת נאותה : בקול רגוע, ללא איומים, תוך הפגית קשב/מבט לכיוון הילד

לנסיבות ביצוע

פירוט מרכיבי תכנית ההתערבות:

ביצוע שינויים אקולוגיים וארגון זמן ארוחת בוקר:

- מעבר מארוחה משותפת למונח
- שימוש בלוח "אכלתי לא אכלתי"
- הרגלי הגיגה ורדטינה:
  - שטיפת ידיים ומים לפני ואחרי הארוחה
  - בשולחן האוכל יכולים לשבת עד 8 ילדים בו ומסית.
  - בקשה למסיפת- בחבשה, בקול רגוע וללא קיסם מומסקום.
  - בסיום הארוחה- הרמת העליות, פטוי שאריות והגגרת במקום מוגדר מראש

פירוט מרכיבי תכנית ההתערבות:

התערבות בתוצאות:

- חיוק חיובי חברתי: מונח שבחים מיטילים תוארים על הדגמת התנהגויות נאותות

- תכנית מוטיבציה לעידוד התנהגויות נאותות במהלך מפגשים – תלות קבוצתית עצמאית "סיפות הכתר":

- חיוק דיפרנציאלי (חיוק על העדד התנהגות לא נאותה והכחדה של התפרצויות)
- מדבקה ניתנת על ישיבה נאותה, ללא קיסם מומסקום, שמירה על שקט ודיבור ברשות לאורך המפגש.
- חיוק חיובי מוחשי: לשלישת הילדים שקיבלו את מספר הטיפות הרב ביותר במשך יומיים, מוענק כתר הביתח בטקס הנקמת כתרם במפגש סוף יום.

- תכנית מוטיבציה לעידוד התנהגויות חבריות "למלא את הדלי":

- הדבקת טיפות על דלי אישי לילדים המדגימים התנהגויות חבריות – חופעל לפני תחילת התכנית ויושם באופן לא עקבי

68

14.6.18

67

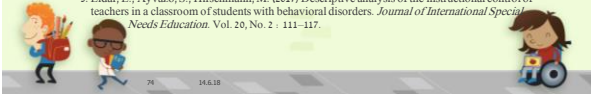
14.6.18

ביבליוגרפיה

- Greer, B. D., Neidert, P. L., Dozier, C. L., Payne, S. W., Zonneveld, K. L., & Harper, A. M. (2013). Functional analysis and treatment of problem behavior in early education classrooms. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 46 (1): 289-295.
- Groves, E. A. & Austin, J. L. (2017) An evaluation of interdependent and independent group contingencies during the good behavior game. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 50: 552-566.
- McKerchar, P. M., Thompson, R. H. (2009) A descriptive analysis of potential reinforcement contingencies in the preschool classroom. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 37: 431-444.
- Stephenson, K. M., & Hanley, G.P. (2010) Preschoolers compliance with simple instructions: A descriptive and Experimental evaluation. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 43: 29-247.
- Eldar, E., Ayvazo, S., Hirschmann, M. (2017) Descriptive analysis of the instructional control of teachers in a classroom of students with behavioral disorders. *Journal of International Special Needs Education*. Vol. 20, No. 2 : 111 - 117.

74 14.6.18

תקפות חברתית:

- לאחר השתתפות בתוכנית, אילו מן החליכים היו לטעמך היעילים והישימושים ביותר בקידום השינוי ההתנהגותי?
התהליכים הישימושים היו תכנית מוטיבציה גנית שסייעה לקידום השינוי בגן שלי. הסטרונטית נועה, תרמה רבות בסיוע היעיל של התכנית.
- כיצד היית מומלצת לשנות את התכנית כדי להפוך אותה ליעילה ולמותאמת יותר לסביבת הגן שלך?
הייתי ממליצה שסטודנטית של התכנית תהיה בגן לאורך השנה.
- האם תמשיכי ליישם הליכים שהופעלו במהלך התכנית גם לאחר סיום התכנית?
בודדאי ובהחלט, להפחית התנהגויות לא ראויות במפגשים, התנהגויות אלימות עם מסק וסן.

73 14.6.18

תודה על ההקשבה!

75 14.6.18